

SOLVA

INTERGEMEENTELIJK SAMENWERKINGSVERBAND
VOOR RUIMTELIJKE ORDENING EN SOCIO-ECONOMISCHE EXPANSIE

RUIEN ROSALINDE

ARCHEOLOGISCH VOORONDERZOEK

Oktober-December 2010

Verbrugge A., De Graeve A. en Cherretté B.

Colofon

Project:

Archeologisch vooronderzoek
Proefsleuvenonderzoek
Ruïen Rosalinde (10-RUI-RL)

Opdrachtgever/Bouwheer:

SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband
voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Zuid III, Industrielaan 18
9320 Aalst (Erembodegem)

Uitvoerder:

SOLVA
Intergemeentelijk samenwerkingsverband
voor ruimtelijke ordening en socio-economische expansie
Zuid III, Industrielaan 18
9320 Aalst (Erembodegem)

Arne Verbrugge (projectarcheoloog – vergunninghouder)
Arne De Graeve (projectarcheoloog)
Bart Cherretté (coördinatie)

Termijn:

Oktober-December 2010

SOLVA

Afbeelding voorblad: zicht op de proefsleuven en de kerk van Ruïen.

Copyright: niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van SOLVA. Alle foto's, tenzij anders vermeld: © SOLVA.

Inhoud

1. Inleiding	4
1.1 Algemene gegevensfiche	4
1.2 Aanleiding van het vooronderzoek	4
1.3 Doelstelling van het vooronderzoek	4
2. Algemeen.....	5
2.1 Geografische en bodemkundige situering.....	5
2.1.1 Geografische situering	5
2.1.2 Bodemkundige opbouw.....	6
2.2 Historische situering	13
2.3 Historiek van het archeologisch onderzoek.....	13
3. Het archeologisch onderzoek	16
3.1 Methodologie	16
3.2 Resultaten	16
3.2.1 Steentijden.....	17
3.2.2 Metaaltijden (tot eventueel Vroeg-Romeins).....	18
3.2.3 Romeinse sporen	25
3.2.4 (Post-)Middeleeuwen	29
3.2.5 Wereldoorlog I.....	30
3.2.6 Niet-gedateerde sporen.....	31
4. Conclusie	32
5. Advies voor vervolgonderzoek	33
5.1 Steentijdonderzoek.....	33
5.2 Vlakdekkend onderzoek.....	33
6. Bibliografie.....	34
7. Bijlagen.....	36

1. INLEIDING

1.1 Algemene gegevensfiche

Opgraving ☐	Prospectie X
Vergunningsnummer:	2010/343
Datum aanvraag:	08/10/2010
Naam aanvrager:	Arne Verbrugge
Naam site:	Ruïen Rosalinde (10-RUI-RL)

Site:	Ruïen Rosalinde '10
Code van de site:	10-RUI-RL
Type onderzoek:	Prospectie
Plaats:	Ruïen (gem. Kluisbergen) Spoorweglaan - Hazestraat - Nieuwstraat - Kapellestraat
Kadaster:	Ruïen (gem. Kluisbergen), Afd.1, Sec. A, Percelen 403 E, 405C, 405E , 405F, 417L2, 418E, 419C, 420B, 420/02B, 421B, 422B, 423, 424, 425B, 426, 449D, 449F,449G, 449H, 453M4, 453/02Z, 453/02A2
Vergunningsnummer:	2010/343
Vergunninghouder:	Arne Verbrugge
Datum aanvraag:	08/10/2010
Opdrachtgever:	Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Industrielaan 2, Zuid III, 9320 Aalst (Erembodegem)
Uitvoerder:	Intergemeentelijk samenwerkingsverband SOLVA, Industrielaan 2, Zuid III, 9320 Aalst (Erembodegem)
Archeologen:	A. Verbrugge, A. De Graeve & B. Cherretté
Wetenschappelijke begeleiding:	SOLVA
Termijn:	Oktober- December 2010
Methode:	Proefsleuvenonderzoek

1.2 Aanleiding van het vooronderzoek

De aanleiding van het vooronderzoek zijn de geplande werken voor een woonverkaveling op het terrein door SOLVA, in opdracht van de gemeente Kluisbergen.

1.3 Doelstelling van het vooronderzoek

In het kader van de bouwvergunning adviseerde het Agentschap Ruimte en Erfgoed een archeologisch vooronderzoek door middel van proefsleuven. Verspreid over de verschillende percelen en met een onderlinge afstand van ca. 13 meter (15 m as op as), laten proefsleuven, aangevuld met kijkvensters, toe een eerste inschatting te maken van de archeologische potentie van de te ontwikkelen terreinen.

2. ALGEMEEN

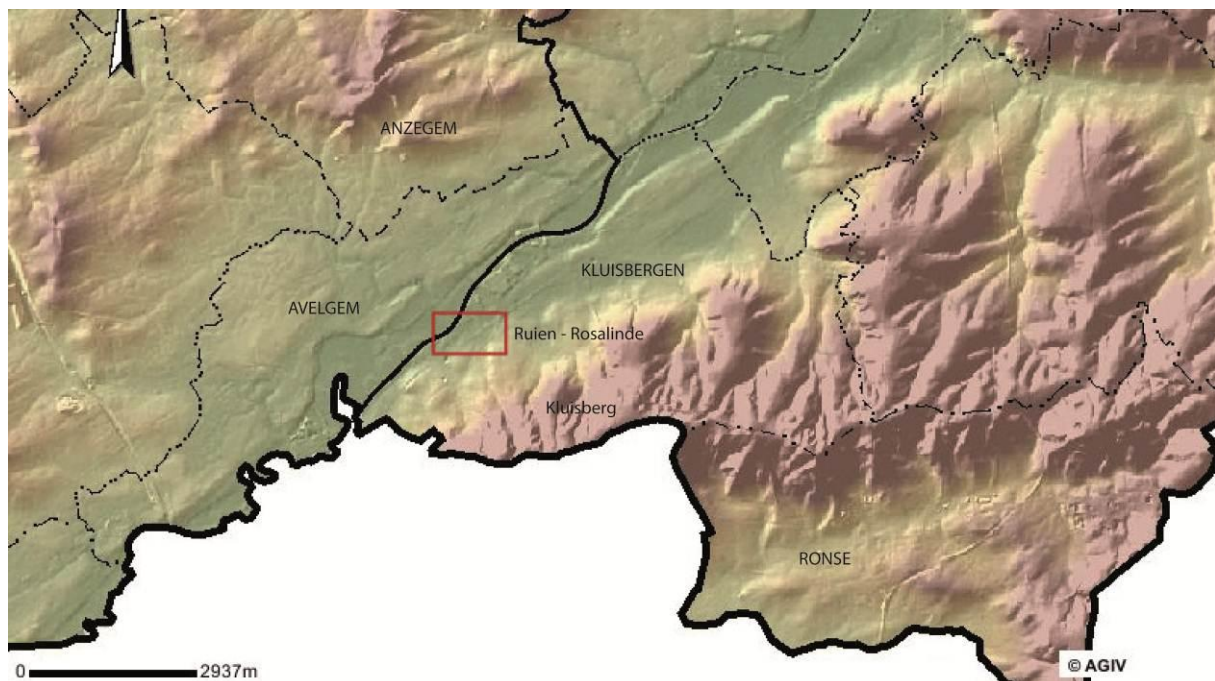
2.1 Geografische en bodemkundige situering

2.1.1 Geografische situering

Figuur 1. Gemeente Kluisbergen binnen het werkingsgebied van SOLVA (zuid-Oost-Vlaanderen).

Ruien is een deelgemeente van de gemeente Kluisbergen en is gelegen in het uiterste zuidwesten van de provincie Oost-Vlaanderen (**figuur 1**). Het grenst in het zuiden met de provincie Henegouwen en in het westen met de provincie West-Vlaanderen. De gemeente Kluisbergen wordt in het noorden begrensd door de gemeentes Wortegem-Petegem en Oudenaarde, en in het oosten door Maarkedal en Ronse. Het gebied ligt op de grens van ecoregio's van het pleistoceen riviervalleidistrict en van de zuidwestelijke heuvelzone, meer bepaald het Zuid-Vlaams lemig heuveldistrict¹. Het terrein is gelegen in een engte gevormd door de Schelde in het noordwesten en de flank van de Kluisberg in het zuidoosten (1 km) (**figuur 2**).

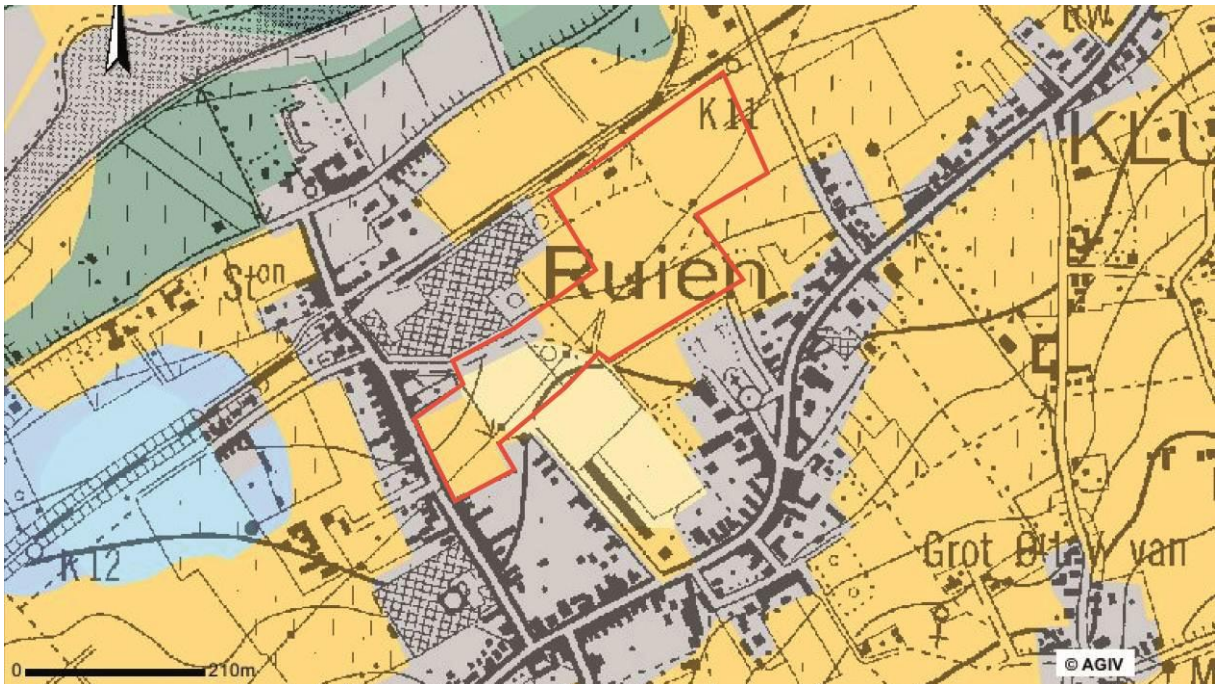

Figuur 2. Onderzoeksg gebied op het Digitaal Hoogtemodel (Bron: AGIV)

De desbetreffende terreinen zijn omsloten door de oude spoorwegbedding Moeskroen – Oudenaarde en de gebouwen van NV Finmobel NV in het noorden, de Hazestraat in noordoosten, de Kapellestraat in het

¹ Voor een definitie van de ecodestricten zie : In 't Ven I. & De Clercq W., 2005, 21-23.

westen en de bestaande woningen langs de Nieuwstraat en de Grote Herreweg in het zuiden (**figuur 3**, **PLAAT 1**). Het terrein beslaat in totaal 7 ha 15 are.

Figuur 3. Situering van het onderzoeksterrein op de topografische en bodemkundige kaart (Bron: AGIV).

2.1.2 Bodemkundige opbouw

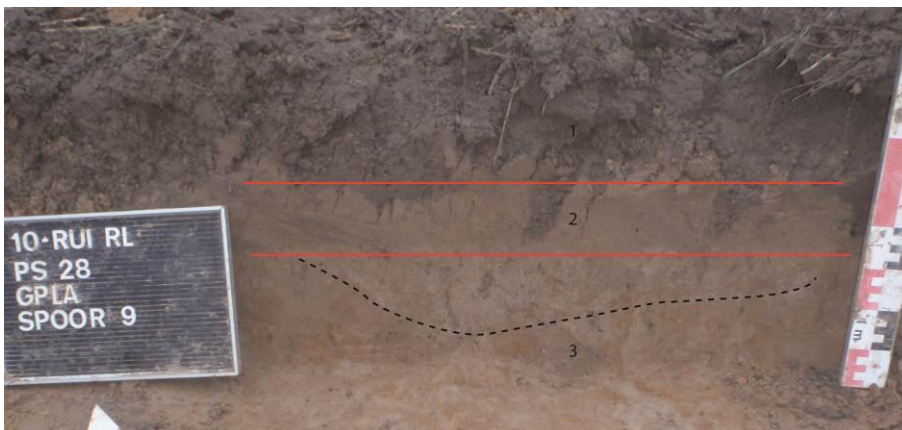
Op de bodemkaart (**figuur 3**) is het terrein in twee zones op te delen. De grootste, noordelijke zone bestaat uit een natte zandleembodem. In het zuidwesten ligt een droger gebied dat bestaat uit een droge zandleembodem. Naar de Kapellestraat toe wordt het terrein opnieuw natter. De terreinen zijn tot nu toe in gebruik als akker- en weilanden.

Onder de huidige ploeglaag werd op een aantal plaatsen een zogenaamde **B-horizont** waargenomen (**figuur 4**). Op de meeste plaatsen ligt onder de ploeglaag een **oudere ploeglaag**. Het gaat om een gehomogeniseerde bruine laag die plaatselijk kan variëren in dikte van 10 cm tot 42 cm (gemiddeld ca. 25 cm dik). In deze laag werd voornamelijk post-middeleeuws materiaal aangetroffen zoals fragmenten van pijpen en pijpjes (bv. PS 2/A/PR 2). Onder de huidige ploeglaag kan plaatselijk (PS 2, 3, 4, 7, 8, 28 en 31) een **dunne recente blauwige laag** voorkomen van 5 cm tot 23 cm dik (gemiddeld ca. 13 cm). In zone 2 werd in de proefsleuven 31 tot en met 33 een **ophogingspakket** waargenomen. In proefsleuf 31 was het pakket ca. 30 cm dik en in proefsleuf 32 tot ca. 130 cm dik. Op de zuidoostelijke uiteinden van proefsleuf 32 en 33 werd tot 2 en 3 m verdiept als test en werd er tot op dit niveau nog geen moederbodem waargenomen. De put werd direct na het openen gedicht en aangestampd. Om veiligheidsredenen werd het verdere deel van de sleuven niet volledig uitgegraven. Een test in het midden van proefsleuf 32 toonde aan dat er zich (goed bewaarde) sporen in situ bevinden onder het ophogingspakket op iets meer dan 2 m onder het huidige maaiveld (zie **figuur 26**). Pas naar het noordwesten toe was het opnieuw mogelijk om tot op het goede niveau verder te graven. In proefsleuf 33 toonde een tweede test aan dat zich hier moederbodem op ca. 1,50 m onder het maaiveld bevond. Het verdere gedeelte van de sleuf was echter verstoord door een recente buis. Het ophogingspakket wordt in de drie proefsleuven dunner naar het noordwesten toe.

De archeologische sporen tekenen zich af onder deze bovenliggende lagen, in de geelbruine zandleem (figuur 5). Een uitzondering hierop is een gracht zichtbaar in het profiel van PS 8 (PS 8/A/10) (figuur 6) die de oudere ploeglaag doorsnijdt. De top van de moederbodem bestaat uit lemige zandleem terwijl het onderste deel sterk zandig is. Onder de zandleem bevindt zich groenig tertiair zand met aan de overgang naar de zandleem gerolde silexkeien (figuur 7).

Figuur 4. Bodemprofiel : 1. ploeglaag; 2. B-horizont; 3. Zandleem.

Figuur 5. Bodemprofiel: 1. Ploeglaag; 2. Oudere ploeglaag; 3. Geelbruine zandleem met gracht.

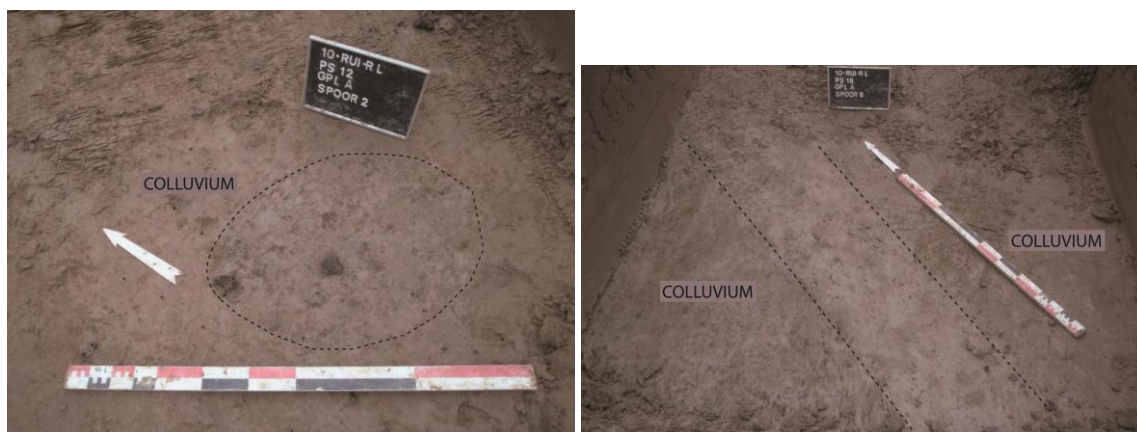
Figuur 6. Bodemprofiel: spoor zichtbaar net onder de recente blauwige laag (2) en door de oude ploeglaag (3).

Figuur 7. Bodemprofiel : 1. Ploeglaag; 2. B-horizont; 3. Zandleem; 4. Tertiair substraat.

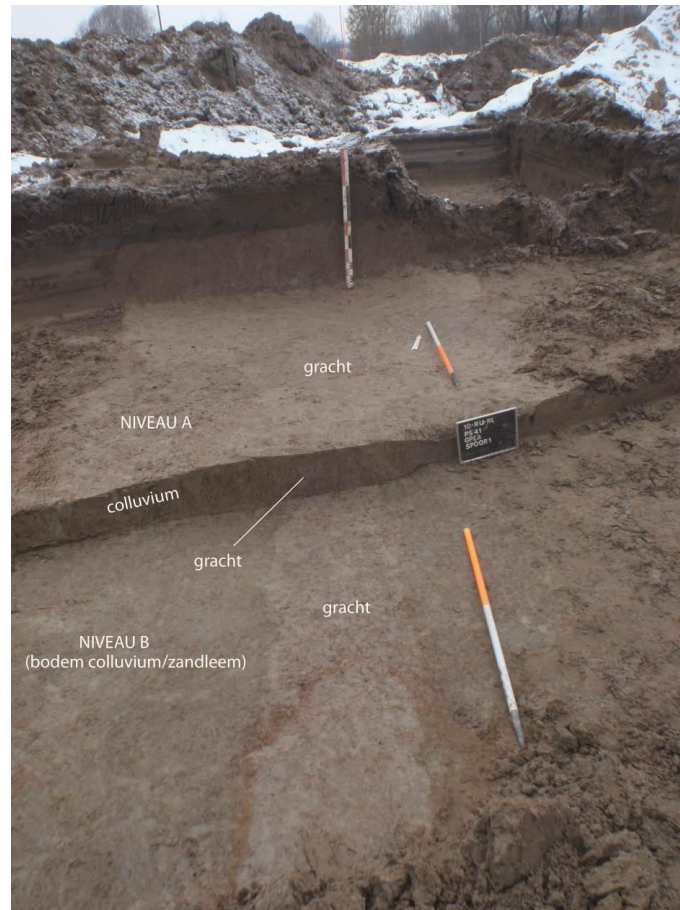
In het zuidwestelijk deel van zone 1 (zie **PLAAT 1 en 2**) werd bij het afgraven geen B-horizont of oudere ploeglaag meer waargenomen, maar kwam er onder de huidige ploeglaag direct zandige zandleem te voorschijn. Binnen deze zone dagzoomt op een bepaald deel zelfs het tertiair substraat net onder de ploeglaag. Dit deel van het terrein is het hoogst gelegen en was het sterkst onderhevig aan erosie. Toch werd in deze zone een spoor (PS 9/A/22) waargenomen dat (tot?) in het tertiair werd uitgegraven.

Zowel in zone 1 als in 2 (zie **PLAAT 1**) werd een **colluvium** waargenomen. In zone 1 werd dit pakket waargenomen over een groot deel van het terrein (zie **PLAAT 2**). Het colluvium is lichtgrijs met bruinige mangaanrijke vlekken. De dikte hiervan kan plaatselijk sterk verschillen van enkele centimeters tot 30 cm dik (PS 5/A/PR 6; PS 5/A/PR 4; PS 11/A/PR 1; PS 15/A/PR 2). Omdat er sporen werden waargenomen aan de top van het colluvium (**figuur 8-9**) werd er niet tot onder het colluvium afgegraven tijdens de proefsleuven, maar tot net onder de B-horizont of de oudere ploeglaag. Een aantal testen onder het colluvium (proefsleuf 41 en uitbreiding in proefsleuf 6) leverden voorlopig geen sporen op.

Figuur 8. (Paal-)knijl in het colluvium uit zone 1. **Figuur 9.** Gracht in het colluvium uit zone 1.

Belangrijk te vermelden is dat er hoogstwaarschijnlijk grachten niet gezien werden tijdens het graven van de proefsleuven. Dit komt omdat de grachten op veel plaatsen het colluvium doorsnijden, waarmee ze moeilijk te onderscheiden zijn omdat ze een sterk gelijkende vulling hebben (zie **figuur 10**). Dit bleek duidelijk bij het graven van PS 41 (kijkvenster). Daar werden op een eerste niveau (niveau A) geen sporen herkend. Er werd plaatselijk verdiept (niveau B) als testcase om te zien of er onder het colluvium zich ook sporen bevonden. Onder het colluvium tekende zich duidelijk een gracht af. In het profiel was duidelijk te zien dat de gracht echter het colluvium doorsnijdt.

Figuur 10. Zichtvenster 41.

Op niveau A werden in de beide zones op verschillende locaties losse vondsten uit het colluvium verzameld (**figuur 10-11**). Deze werden systematisch gelokaliseerd op het plan om eventuele vondstconcentraties of sites te kunnen lokaliseren en afbakenen. De vondsten bestaan hoofdzakelijk uit bewerkte fragmenten silex (zie **hoofdstuk 3.2.1**) en (sterk verweerd) handgevormd aardewerk. Vermoedelijk leverde het colluvium voornamelijk verspoeld materiaal op, gaande vanaf het Finaal-Paleolithicum tot de Romeinse periode.

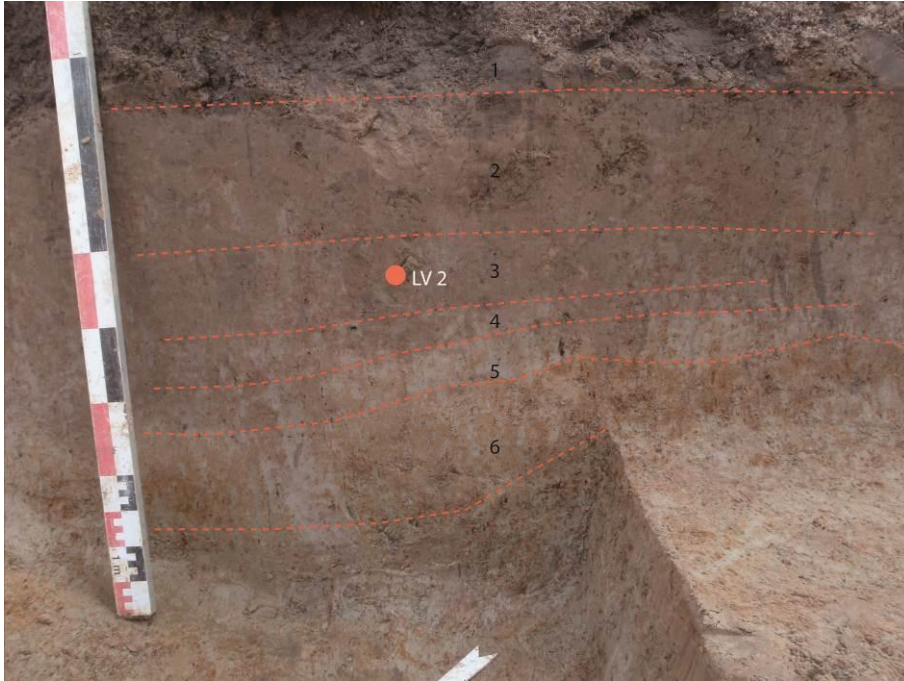
Figuur 11. Positie van handgevormd aardewerk (PS 9/A/LV 7) en een fragment dakpan (PS 9/A/LV 8).

Figuur 12. Positie van handgevormd aardewerk (PS 35/A/ LV 2).

Op een aantal plaatsen werd er verdiept tot onder het colluvium om te zien hoe dik dit pakket was. In zone 2 werd een dikte van 5 tot 10 cm gemeten (PS 34/A/PR 1 en PS 34/A/PR 2). Aan de onderkant van de laag bevindt zich een lichtblauwgrijs homogeen pakket van ongeveer 15 cm dik, rijk aan houtskoolpartikels (**figuur 13.4-14.4**). Voorlopig is het niet duidelijk of het om een oud loopvlak gaat of dat de laag onderdeel is van het colluvium. Bovendien bleek dat plaatselijk onder het colluvium een

podzol was bewaard (figuur 15). Er konden voorlopig geen silex-artefacten aan de podzol gekoppeld worden, enkel aan het colluvium. Wel is het mogelijk dat het colluvium een oud loopvlak en/of steentijdsite(s) heeft afgedekt. Op de plaatsen waar verdiept werd tot onder het colluvium werden voorlopig nog geen sporen waargenomen.

Figuur 13. Positie van een silex-afslag (PS 6/A/LV 2). 1. Ploeglaag; 2. Oudere ploeglaag; 3. Colluvium; 4. Homogene lichtblauwgrijze laag; 5. E-horizont (uitlogingshorizont); 6. IJzeraccumulatie-horizont.

Figuur 14. Bodemprofiel: 1. Ploeglaag; 2. B-horizont; 3. Colluvium; 4. Homogene lichtblauwgrijze laag met houtskoolpartikels; 5. E-horizont (uitlogingshorizont).

Figuur 15. Bodemprofiel: 1. Ploeglaag; 2. B-horizont; 3. Colluvium; 4. Homogene lichtblauwgrijze laag met houtskoolpartikels; 5. E-horizont (uitlogingshorizont); 6. IJzer-accumulatiehorizont; 7. Gevlekt substraat.

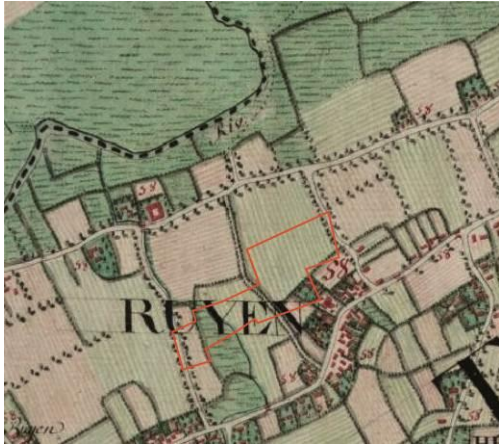
Naast de moeilijke leesbaarheid in het colluvium speelden de ongunstige weeromstandigheden (overvloedige regen en sneeuwval gedurende november-december 2010) ook een rol en konden verschillende sporen (voorlopig) niet meer gecontroleerd worden. De werkzaamheden werden overigens om die reden gestaakt. Recente (diep-?)ploegactiviteiten (**figuur 16**) zorgden eveneens voor een grote verstoring hoofdzakelijk op het zuidelijk deel van zone 1.

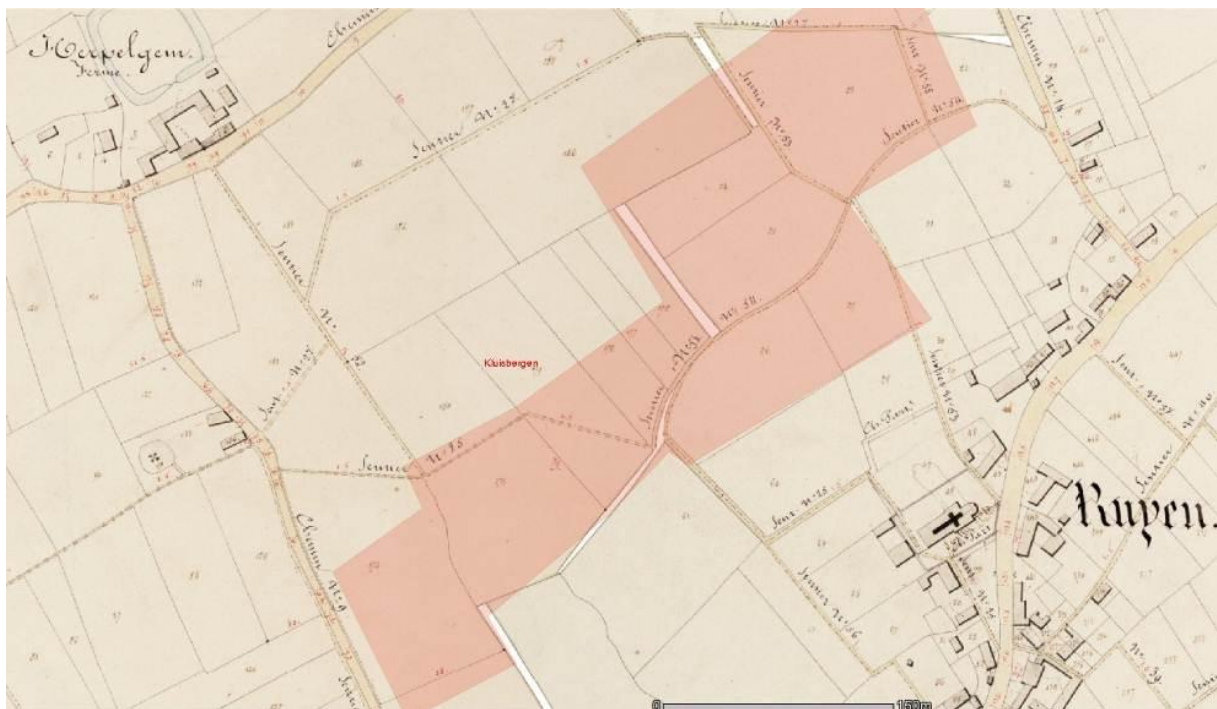
Figuur 16. Verstoring door recente ploegactiviteiten op niveau A.

2.2 Historische situering

Op de Ferrariskaart is in het midden van het onderzoeksgebied een weg zichtbaar. Het is mogelijk dat deze samenvalt met de bestaande weg in het bosje tussen zone 1 en 2. Op de Atlas der Buurtwegen zijn een aantal veldwegen zichtbaar die vandaag niet meer zichtbaar zijn.

Figuur 17. Ferrariskaart met onderzoeksterrein.

Figuur 18. Atlas der buurtwegen met onderzoeksgebied (www.gisoost.be).

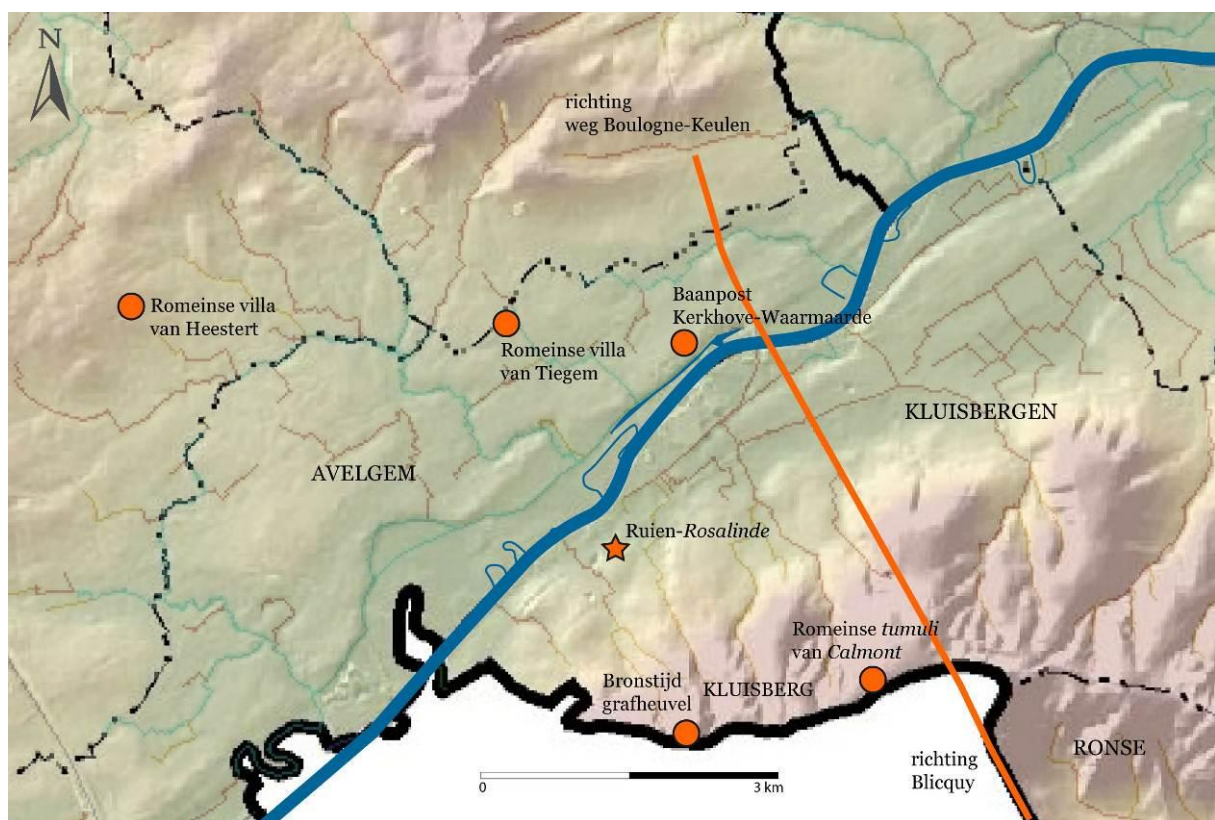
2.3 Historiek van het archeologisch onderzoek

In tegenstelling tot het noorden van de provincie Oost-Vlaanderen waar de laatste jaren talrijke landelijke projecten werden uitgevoerd, bleef grootschalig archeologisch onderzoek in het zuiden van de provincie tot recent beperkt. Behoudens enkele projecten in de Denderregio, de aanleg van de gasleidingen Zeebrugge-Quévy (1992) en Haaltert-Brakel (2008)², de activiteiten van PAM Velzeke in de regio rond Zottegem en het lopende onderzoek te Ronse De stadstuin (SOLVA) zijn het voornamelijk kleinschalige

² Bauters 1997, 166-167; Vandecatsye & De Clercq, 2008.

onderzoeken en prospectievondsten die ons inlichten over de vroegere menselijke aanwezigheid in deze streek. Zeker te vermelden is het jarenlange systematische onderzoek van een Romeinse baanpost aan de overkant van de Schelde te Avelgem in de provincie West-Vlaanderen (zie infra).

Veldprospecties door Marc Rogge (PAM Velzeke) op het noordelijke deel van het terrein tussen de Spoorweglaan en de Hazestraat leverden in het verleden een concentratie van Romeins bouw- en schervenmateriaal op, wat mogelijk wijst op de aanwezigheid van een Romeins villadomein³. Talrijke veldprospecties uitgevoerd door M. Rogge (PAMZOV) op de zandleemruggen in de Scheldevallei laten volgens M. Rogge hetzelfde vermoeden en reflecteren een landschap bezaaid met villadomeinen. Dit is het geval te *Bonte Leen* op ca. 300 m ten zuiden⁴ en te *Stoutegem*⁵ 300 m ten noorden van het onderzoeksterrein. Er werden reeds enkele Romeinse villa's of steenbouwconstructies in de onmiddellijke omgeving (deels) opgegraven, namelijk te Tiegem⁶ en Heestert⁷ in de provincie West-Vlaanderen en Velzeke-Steenbeke, Zegelsem en Michelbeke⁸ in de provincie Oost-Vlaanderen. Recent onderzoek in Melden bracht eveneens de resten van een Romeinse steenbouw en bouwmaterialen aan het licht⁹.

Figuur 19. Digitaal hoogtemodel met aanduiding van de voornaamste sites in de onmiddellijke omgeving (www.agiv.be).

Op de top van de nabijgelegen Kluisberg zijn verschillende grafheuvels bekend. Het gaat om één grafheuvel uit de Bronstijd¹⁰ en zes Romeinse *tumuli* ter hoogte van *Calmont*. De Romeinse grafheuvels

³ CAI 500409.

⁴ CAI 500410.

⁵ CAI 500408.

⁶ De Cock 1988, 76-83; De Cock 1996.

⁷ Janssens 1984

⁸ Van Doorselaer 2000.

⁹ Klinkenborg, Deschieter & De Wandel 2007.

¹⁰ De Laet & Roosens 1951; De Mulder 1991.; De Mulder 1994.

werden volgens een oost-west georiënteerde lijn in het landschap ingeplant. In vier gevallen is er sprake van een stenen grafkelder en in twee gevallen was er een stenen krans rond de constructie aangelegd¹¹. De heuvels zijn niet meer zichtbaar. Verder zijn er rond de Kluisberg drie Keltische muntschatten gevonden die als een indicatie kunnen gezien worden voor een eventueel religieus/elitair belang van de heuvel¹².

Op de *Waarmaardsche Kouter* tussen de dorpskernen van Kerkhove en Waarmaarde (gemeente Avelgem) vindt al vanaf 1974 tot recent systematisch archeologisch onderzoek plaats¹³. De site ligt op ongeveer 1,5 km ten noordoosten van het gesondeerde terrein, aan de overkant van de Schelde. Het onderzoek richt zich in de eerste plaats op de resten van een Romeinse baanpost uit de 1ste -3de eeuw, maar er werden ook sporen uit de IJzertijd en de Vroege Middeleeuwen opgegraven, alsook talrijke prehistorische artefacten¹⁴. De Romeinse baanpost fungeerde als een inzamel- en verdeelcentrum in de rijke landbouwregio.

Ongeveer 2 km ten noordwesten van het terrein loopt de Romeinse weg die Kerkhove met Blicquy verbindt. De weg loopt nog verder naar het noordwesten om er aan te sluiten op de hoofdas tussen Boulogne en Keulen. Hoogstwaarschijnlijk liep er ook een Romeinse weg langs het verloop van de Schelde tussen Doornik en Gent.

Ten slotte leverden veldprospecties in de nabijgelegen dorpen Outrijve en Bossuit (deelgemeentes van Avelgem, West-Vlaanderen) in het kader van een licentiaatsverhandeling¹⁵ talrijke *archaeologica* op.

¹¹ Rogge 1972; De Boe 1972.

¹² Deru 2009.

¹³ De Cock *et al.* 1996; Rogge & Van Doorselaer 1981, 94; Rogge & Van Doorselaer 1983, 88-89; Van Doorselaer & De Cock 2005, 60-61.

¹⁴ Crombé 1986.

¹⁵ Lauwers 1990.

3. HET ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK

3.1 Methodologie

Om een beeld van het archeologisch potentieel van de site te krijgen werden in totaal 38 sleuven aangelegd met een onderlinge tussenafstand van 15 meter (as op as). Proefsleuf 1 t.e.m. 27 bevinden zich in **zone 1** (zie **PLAAT 1**). De zone wordt begrensd door de oude spoorwegbedding Moeskroen - Oudenaarde in het noorden, de Hazestraat in het oosten, het kerkhof van Ruien in het zuiden en een bosje in het westen. Proefsleuf 28 t.e.m. 38 zijn gesitueerd in **zone 2** (zie **PLAAT 1**). Deze zone ligt ten westen van het bosje, tussen de Kapellestraat, de Nieuwstraat en de gebouwen van Finmobiel NV. Het bosje dat tussen beide zones ligt kan voorlopig niet onderzocht worden omwille van veiligheidsredenen (hoogspanningslijn).

De proefsleuven werden machinaal aangelegd en dit onder begeleiding van twee archeologen (36.5 mandagen). Door de ongunstige weeromstandigheden diende een extra veldtechnicus (7 mandagen) te worden ingeschakeld. De proefsleuven 1 t.e.m. 6 werden gegraven met een kraanbak van 1,8 m breed, de overige 32 met een bak van 2 m breed.

Bij de oriëntatie van de sleuven werd rekening gehouden met een aantal landschappelijke factoren (helling van het terrein en oriëntatie van het tracé van de Schelde) en enkele archeologische factoren. Zo werd het niet opportuun geacht de sleuven hellingafwaarts naar de Schelde toe te oriënteren (omwille van lagere pakkans van drainagegrachten in dat geval). Evenmin werd geopteerd voor een zuidwest-noordoost oriëntatie omwille van de overheersende oriëntatie van bouwplattegronden (zuidwest-noordoost) én de oriëntatie van de loop van de Schelde, die ongetwijfeld een structurerende rol heeft gehad op de onmiddellijke omgeving (oriëntatie wegtracés, perceelsindeling, ...). Een noord-zuid oriëntatie voor de proefsleuven leek de meeste garantie te bieden voor de pakkans van archeologische sporen.

Op plaatsen waar een andere bodemopbouw werd waargenomen, werd een bodemprofiel gemaakt. Deze profielen werden gefotografeerd, geschetst op schaal 1/20 en beschreven. Op deze manier kon een goed beeld bekomen worden van de complexe bodemopbouw van het terrein (**PLAAT 2**). Het graven van de proefsleuven nam in totaal 15 dagen in beslag. Echter om een beter zicht te krijgen op de verspreiding en de onderlinge verhoudingen van de archeologische sporen was het noodzakelijk op enkele plaatsen kijkvensters te openen. Dit nam in totaal 3 dagen in beslag. In zone 1 werden 8 kijkvensters (PS39-45 en een kijkvenster op PS 6) geopend. In zone 2 was 1 kijkvenster van 4 bij 5 m voldoende om het archeologisch potentieel van deze zone in te schatten.

De sporen werden handmatig ingeschetst op schaal 1/100, beschreven en gefotografeerd. Om de aard van sommige sporen te bepalen en de sporen te evalueren, werden een aantal sporen gecoupeerd. Vervolgens werden deze gefotografeerd, ingetekend op schaal 1/20 en beschreven. De vondsten die tijdens het onderzoek werden gerecupereerd kregen alleen een uniek inventarisnummer.

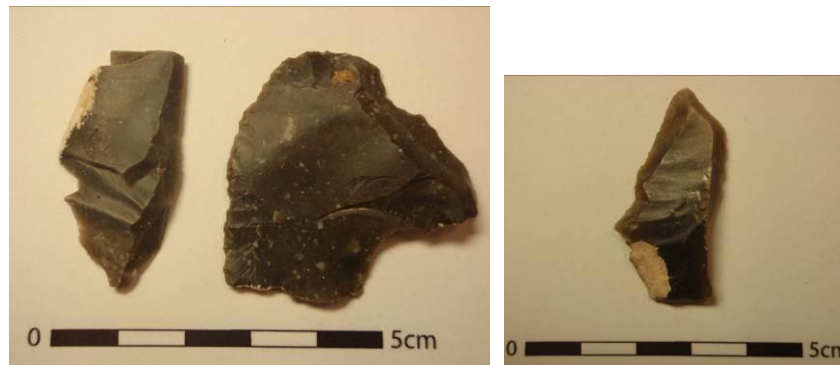
Alle individuele sporen en losse vondsten werden door de landmeter van SOLVA, P. Kindermans, opgemeten via GPS/Total Station. Wegens de overvloedige regenval tijdens het proefsleuvenonderzoek konden verschillende sporen niet meer teruggevonden worden tijdens de inmeting. Deze sporen werden op basis van de manuele tekeningen geïmporteerd in het totaalplan waardoor een kleine foutmarge dient ingecalculerd te worden.

3.2 Resultaten

3.2.1 Steentijden

Verspreid over het terrein werden verschillende bewerkte fragmenten silex gerecupereerd. In totaal gaat het om 47 fragmenten waarvan zeven vermoedelijk natuurlijk. De vondsten zijn bijna allemaal afkomstig uit het colluvium, en meerbepaald uit de top van deze laag, het niveau dat tijdens het graven van de proefsleuven werd aangehouden. Het gaat waarschijnlijk om verspoelde artefacten. Negen fragmenten kunnen aan een spoor worden gelinkt (PS5/A/4 (gracht); PS5/A/5 (gracht); PS7/A/21 (gracht/windval); PS8/A/4B (gracht, vermoedelijk intrusief); PS20/A/8 (gracht); PS35/A/4 (windval/gracht); PS36/A/8 ((paal)kuil (2 stuks); PS37/A/16 (gracht).

Het merendeel van de silex-fragmenten zijn afslagen (29 stuks), waarvan enkele verbrand. Daarnaast zijn negen bewerkte fragmenten en werktuigen op te merken. Het gaat om twee schrabbers (10-RUI-RL-26, **figuur 24** en een afslagschrabber 10-RUI-RL-184); een geretoucheerde (10-RUI-RL-198, **figuur 20**) en een vlak geretoucheerde afslag (10-RUI-RL-43); een kling op afknotting¹⁶ (10-RUI-RL-38, **figuur 21**) (Finaal-Paleolithicum/Mesolithicum), een mogelijke Maretakspits¹⁷ (10-RUI-RL-59, **figuur 22**) (midden-Mesolithicum); een klopper (10-RUI-RL-134, **figuur 23**); een klingfragment (10-RUI-RL-198, **figuur 20**) en een kernrest (?)(10-RUI-RL-52)¹⁸.

Figuur 20. Klingfragment en geretoucheerde afslag (10-RUI-RL-198). **Figuur 21.** Kling op afknotting 10-RUI-RL-38.

Figuur 22. Maretakspits (?)(10-RUI-RL-59.

¹⁶ Determinatie door Prof. Dr. Ph. Crombé (UGent) op 24/11/2010.

¹⁷ Crombé & Cauwe 2001, 52.

¹⁸ Determinatie door Prof. Dr. Ph. Crombé (UGent) op 24/11/2010.

Figuur 23. Klopper (10-RUI-RL-134)

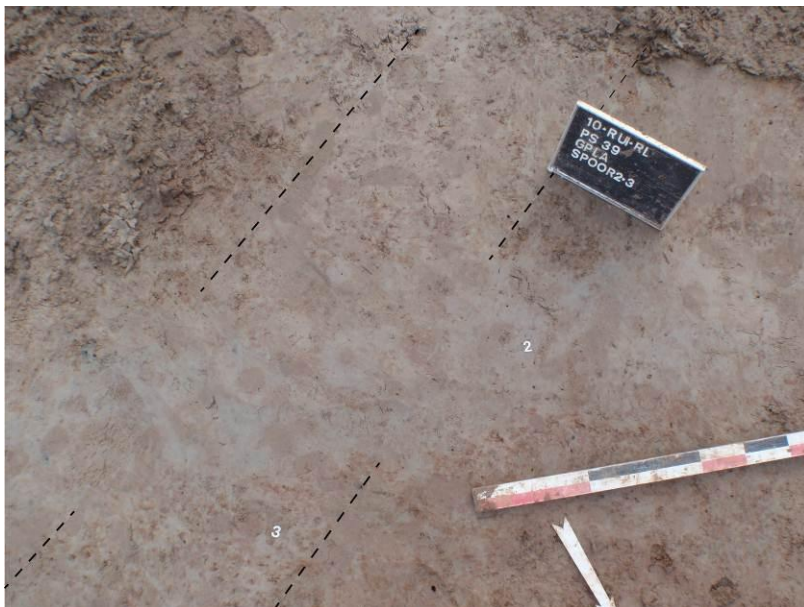

Figuur 24. Schrabber (10-RUI-RL-26).

3.2.2 Metaaltijden (tot eventueel Vroeg-Romeins)

3.2.2.1 Grachten met handgevormd aardewerk (**PLAAT 3**, grachten 1-16 en **PLAAT 4**, grachten 17-21)

Het gaat om de grachten 1 tot en met 16 (zie **PLAAT 3**) in zone 1 en grachten 17-21 (zie **PLAAT 4**) in zone 2. Er kan een onderscheid gemaakt worden tussen enkelvoudige en dubbele grachten. Ze hebben een lichtgrijze tot lichtblauwgrijze vulling. De grachten hebben bijna allemaal een verschillende oriëntatie. Er werden geen aansluitingen aangetroffen tussen de grachten. In proefsleuf 40 (kijkvenster) werd een oversnijding (**figuur 25**) tussen gracht 13 en dubbele gracht 1-2 vrijgelegd. Er is een duidelijke oversnijding te zien van gracht 13 over gracht 1 maar er géén oversnijding te zien tussen gracht 13 met gracht 2.

Figuur 25. Oversnijding tussen gracht 13 (2 op foto) en gracht 1 (3 op foto) in proefsleuf 40 (kijkvenster).

In PS 44 (kijkvenster) in zone 1 werd de aanzet van een **depressie/poel** (PS44/A/11) aangesneden waar vermoedelijk vijf grachten uit de metaaltijden in uitmonden. Het gaat om gracht 5, 6, 7, 8 en 17. Als gevolg is ook de poel in de metaaltijden te situeren. De depressie wordt oversneden door een brede post-middeleeuwse gracht (zie **figuur 38**).

a. Dubbele grachten (**PLAAT 3**, grachten 1-12, **PLAAT 4**, grachten 17-18)

In zone 1 gaat het om zes dubbele grachten 1-2; 3-4; 5-6; 7-8; 9-10; 11-12 (zie **PLAAT 3**). De afstand tussen de grachten bedraagt ongeveer 2 meter. Er werden een aantal vondsten gedaan in deze grachten. Het gaat om een rand van een handgevormde pot met licht naar buiten staande rand (gracht 1); één

bodemfragment met schuine groeven/kamstrepen, één bewerkte ijzerzandsteen, één scherf handgevormd aardewerk (gracht 2), één scherf handgevormd aardewerk (gracht 4); één scherf handgevormd aardewerk met stokindrukjes op de schouder en aanzet tot gegladde hals (gracht 5); twee scherven handgevormd aardewerk, o.a. pot met naar buiten gebogen rand (gracht 7) en acht fragmenten vermoedelijk van één bodemfragment aardewerk en vier fragmenten technisch aardewerk (gracht 11). Het materiaal dateert uit de IJzertijd of de Vroeg-Romeinse periode. Grachten 3, 6, 8 en 9-10 leverden geen vondsten op maar omdat ze parallel lopen met grachten die wel handgevormd aardewerk opleverden worden ze meegerekend in deze groep.

In zone 2 werd eveneens een dubbele gracht (gracht 17-18, **PLAAT 4, figuur 26**) aangetroffen met een homogene lichtgrijze vulling. In het noordwesten van het terrein (proefsleuf 28) is de gracht bijna niet meer bewaard. Meer naar het zuidwesten, waar een dik ophogingspakket werd waargenomen, zijn de grachten veel beter bewaard. De sporen leverden geen vondsten op, maar ze hebben dezelfde vulling als deze op zone 1.

Figuur 26. *Dubbele gracht in proefsleuf 32 onder ophogingspakket.*

b. Enkelvoudige grachten (PLAAT 3, grachten 13-16; PLAAT 4, grachten 17-21)

Los van de dubbele grachten leverden vier grachten in zone 1 handgevormd aardewerk op. Het gaat om twee scherven handgevormd aardewerk (o.a. Romeins?) en één nagel (gracht 13); één scherf handgevormd aardewerk (gracht 14); één scherf handgevormd aardewerk (licht verbrand), één zandsteen en één scherf gedraaid reducerend gebakken aardewerk (Romeins) (gracht 15) en één afslag en één scherf handgevormd aardewerk (gracht 16). Ook deze grachten dateren waarschijnlijk uit de IJzertijd of de Vroeg-Romeinse periode.

In zone 2 gaat het om drie grachten, maar vermoedelijk kunnen meer grachten aan deze groep worden gelinkt op basis van hun vulling en oriëntatie. Er werd een scherf handgevormd aardewerk in gracht 19 gevonden, een rand van een handgevormde pot met een verdikte rand (vermoedelijk IJzertijd) in gracht 20 en vier randfragmenten (vermoedelijk IJzertijd, mogelijk vroeg-Romeins) in gracht 21.

3.2.2.2 Paalsporen en kuilen

Het onderscheid tussen een 'paalkuil' en een 'kuil' in het vlak is vaak subjectief. Waarschijnlijk bevinden zich tussen deze kuilen ook paalkuilen en omgekeerd. Daarom worden beide types sporen binnen eenzelfde hoofdstuk besproken. Verschillende paalsporen en kuilen brachten geen of slechts sporadisch vondsten aan het licht, maar ze hebben dezelfde vulling als de grachten met handgevoerd aardewerk. Voorlopig worden ze onder de metaaltijd-sporen ondergebracht. Binnen de groep worden sporen met een homogene lichtgrijze gevlekte vulling en met een homogene lichtblauwgrijze vulling onderscheiden.

Figuur 27. Coupe op paalspoor PS28/A/2.

Ten eerste zijn er de paalsporen met een homogene lichtgrijze gevlekte vulling (n=27). Daarbinnen werden zes sporen als zeker herkend (PS11/A/2, PS12/A/2 (fragment ijzerzandsteen), PS36/A/4, PS36/A/17, PS38/A/5 en PS36/A/2) en vier als vermoedelijk natuurlijk (PS12/A/7, PS13/A/1, PS12/A/5 en PS15/A/2). Te controleren zijn : PS16/A/5, PS18/A/2, PS27/A/2, PS27/A/8, PS31/A/2, PS35/A/1, PS35/A/2, PS36/A/1, PS36/A/3, PS36/A/6, PS36/A/7, PS36/A/31, PS37/A/4, PS37/A/6, PS37/A/8, PS37/A/9 en PS6/A/9).

Daarnaast zijn er paalsporen met een homogene lichtblauwgrijze vulling (n=16). Daarbinnen werden 13 (PS13/A/4, PS28/A/2 (**figuur 27**), PS28/A/3, PS28/A/4, PS29/A/3, PS29/A/4, PS29/A/5, PS31/A/3, PS31/A/6, PS34/A/6, PS36/A/23, PS36/A/34 en PS39/A/5) sporen als zeker herkend en twee als vermoedelijk natuurlijk (PS17/A/4 en PS17/A/5). Te controleren : PS31/A/4.

Bij de kuilen kan een gelijkaardige opdeling worden gemaakt op basis van vulling. 15 kuilen hebben een homogene lichtgrijze vulling. Daarvan werden er twee (PS20/A/17 en PS37/A/3) als zeker en vier (PS36/A/15, PS36/A/21, PS36/A/26 en PS36/A/28) als vermoedelijk natuurlijk geregistreerd. De overige negen kuilen (PS17/A/9, PS19/A/3, PS19/A/9, PS19/A/10, PS24/A/14, PS3/A/12, PS36/A/29, PS36/A/30 en PS37/A/1) dienen nog gecontroleerd te worden, maar zijn vermoedelijk ook kuilen. In PS17/A/9 werd een (bolvormige) randfragment van een handgevoerde pot en een fragment niet-gedetermineerd bouw materiaal aangetroffen. In PS3/A/12 werd een *tegula*-fragment, een scherf handgevoerd aardewerk en negen natuurstenen (zandsteen) gevonden.

Een tweede groep wordt gevormd door kuilen met een homogene lichtblauwgrijze vulling waartoe 21 kuilen worden gerekend. Daarvan zijn er 18 als zeker herkend (PS28/A/12, PS8/A/5, PS30/A/1, PS34/A/2, PS34/A/4, PS34/A/5, PS36/A/16, PS36/A/20, PS36/A/22, PS36/A/25, PS36/A/32, PS39/A/4, PS39/A/6, PS39/A/7, PS39/A/8, PS39/A/9, PS20/A/3 en PS36/A/8) en drie als vermoedelijk (PS20/A/5, PS24/A/3 en PS34/A/3). In PS20/A/3 werd een stukje Doornikse kalksteen gerecupereerd. In PS36/A/8 werd een vlak geretoucheerde afslag, een klingfragment en een slijpsteen in

ijzerzandsteen gevonden tijdens het couperen. Twee homogene blauwgrijze kuilen (PS17/A/2-3) en één donkerblauwgrijze kuil (PS36/A/27) behoren waarschijnlijk ook tot deze groep.

a. Sporenconcentraties op zone 1

Een kijkvenster (**proefsleuf 39**) tussen proefsleuven 5 en 6 bracht ten zuiden van het contactpunt tussen dubbele gracht 1-2 en 13 een concentratie sporen aan het licht. Het gaat om (paal)kuilen PS39/A/4 t.e.m. 9. De (paal)kuilen hebben een homogene lichtblauwgrijze vulling, gelijk aan de vulling aan gracht 13. De sporen zijn rond tot ovaalvormig, met een diameter tussen ongeveer 0,50 m en 1 m. Voorlopig kan geen plattegrond uit de sporen worden gehaald. Er werden geen vondsten gedaan in de (paal)kuilen. Eén kuil werd gecoupeerd (PS39/A/4) en leverde een komvormig profiel op van ca. 15 cm diep bewaard.

In **proefsleuf 17** werden ook twee gelijkaardige homogene lichtblauwgrijze ronde/ovaalvormige kuilen waargenomen als in proefsleuf 39 (PS17/A/2-3).

Te vermelden zijn concentraties met te controleren sporen: proefsleuf 20 (PS20/A/2-3 en 5), proefsleuf 19-20 (PS19/A/9-10 en PS20/A/17), proefsleuf 7 (PS7/A/5-7 en 9) en proefsleuf 15-27 (PS15/A/10 en PS27/A/6).

Verder werden er geen concentraties waargenomen in zone 1, maar wel geïsoleerde kuilen en paalsporen, verspreid over het terrein. Vermeldenswaardig zijn: PS9/A/1, PS13/A/4 en PS12/A/2.

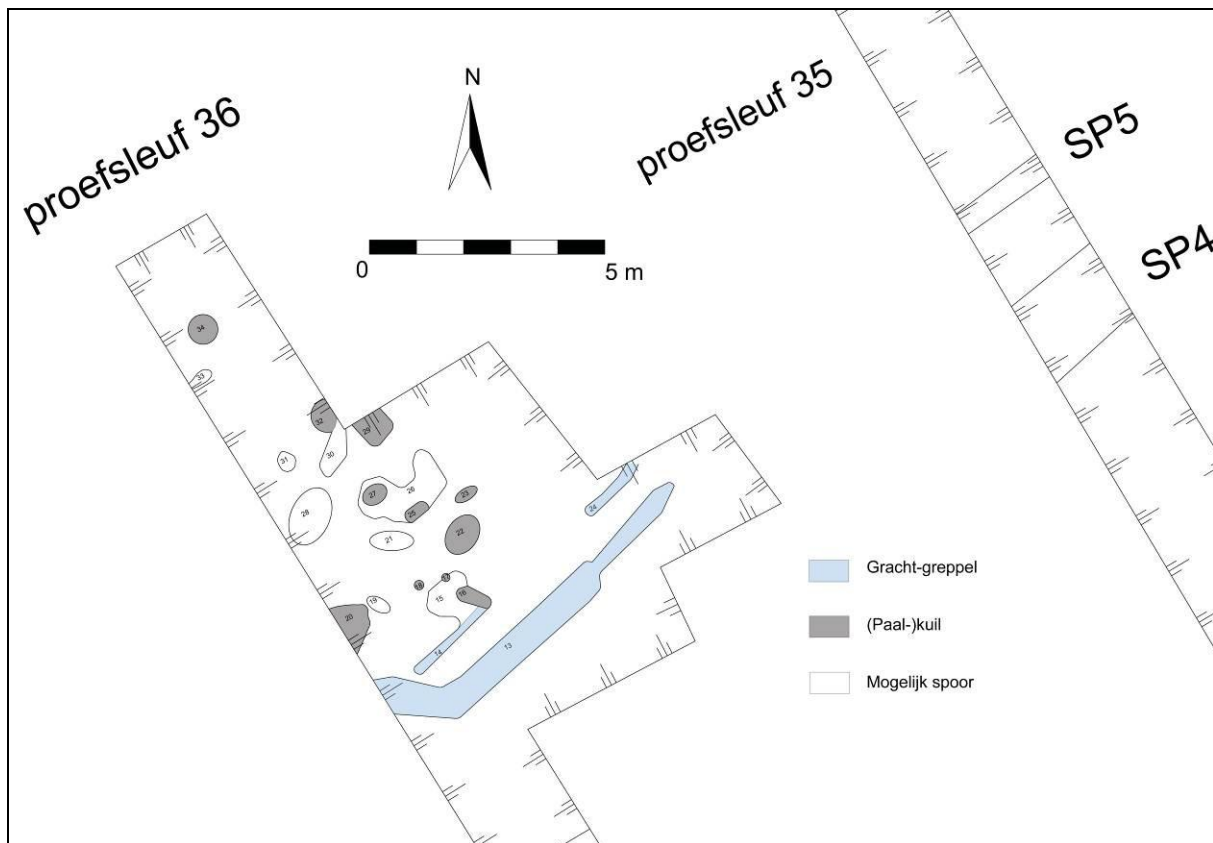
b. Sporenconcentraties op zone 2

Op zone 2 zijn verschillende concentraties kuilen en paalsporen geregistreerd. Ook hier is een colluvium aangesneden, waar sporen in zijn herkend. Een eerste concentratie ligt op het zuidoostelijk deel van het **noordelijke deel van zone 2**. Alle sporen bevinden zich ten oosten van de dubbele gracht 17-18. Vermoedelijk bakent de gracht een zone met bewoning af. 15 sporen werden waargenomen: drie kuilen (PS28/A/1 en 5; PS30/A/1), negen paalsporen (PS28/A/2, 3, 4, 6; PS29/A/3, 4, 5 en PS31/A/3, 6 (**figuur 28**)), drie vermoedelijke paalsporen (PS29/A/6; PS31/A/2,4) en een greppel (PS31/A/7). Het om ronde of ovaal paalsporen. Er werden geen vondsten gedaan in de sporen. De sporenconcentratie breidt zich vermoedelijk verder uit naar het zuidwesten toe, maar door een dik ophogingspakket en de aanwezigheid van een hoogspanningsmast, werd niet overal verdiept tot op het goede niveau (zie **PLAAT 4**). Een test in proefsleuf 32 toonde wel aan dat er sporen liggen onder het ophogingspakket die goed bewaard zijn.

Figuur 28. Coupe op paalspoor PS31/A/6.

Op het zuidwestelijke deel van zone 2 werden verschillende concentraties sporen waargenomen. In een **kijkvenster op proefsleuf 36** werden verschillende sporen vrijgelegd. De sporen worden in het oosten afgebakend door een gracht die een knik maakt (PS36/A/13). Parallel met de gracht loopt een greppel (PS36/A/24) die niet volledig bewaard is. Ten noordwesten van de greppel werden 11 (paal)kuilen geregistreerd en acht mogelijke sporen (**figuur 29-30**). Een coupe op één van de paalsporen toonde in profiel een platte bodem met schuine wanden (**figuur 31**). De meeste sporen zijn homogeen gevlekt lichtgrijs of homogeen lichtblauwgrijs. Eén kuil is zeer houtskoolrijk (PS36/A/27). Enkel de gracht bracht aardewerk aan het licht, het betreft een scherp handgevormd aardewerk. Voorlopig kan er geen plattegrond uit de sporen worden gehaald.

Figuur 29. Kijkvenster in proefsleuf 36.

Figuur 30. Kijkvenster in proefsleuf 36, zicht naar het noorden.

Figuur 31. Coupe op paalspoor PS34/A/36.

Verspreid over het zuidelijk deel van zone 2 zijn er verschillende paalsporen en/of kuilen teruggevonden (vb. **figuur 32-33**). In proefsleuf 36 werd een breed spoor (**PS36/A/35**) (kuil/waterput?) waargenomen van ca. 8 m breed. De opvulling is sterk gelijkend aan deze van het colluvium. Er werden zes fragmenten handgevormd aardewerk gerecupereerd uit het spoor. Het gaat onder meer om een pot met een licht S-vormig profiel met gegladde hals, besmeten wand en horizontale rijen indrukken op de wand (**figuur 34**). Daarnaast werd ook een pot met een licht naar buiten gebogen rand en de rand van een zoutcontainer gevonden. Enkele scherven zijn sterk verweerd.

Figuur 32. Coupe op paalspoor PS37/A/14.

Figuur 33. Coupe op paalspoor PS36/A/8.

Figuur 34. IJzertijdaardewerk uit PS36/A/35.

Er werden verschillende paalsporen waargenomen, het gaat om ronde paalsporen met een diameter van ca. 0,50 m. In 36/A/8 werd een vlak getoucheerde afslag, een klingfragment (**figuur 20**) en een slijpsteen (**figuur 35**) in ijzerzandsteen gevonden tijdens het couperen.

Figuur 35. Slijpsteen uit PS36/A/8.

3.2.3 Romeinse sporen

3.2.3.1 Romeinse villa (?)

Op het noordoostelijke deel van zone 1 werden in de proefsleuven 24 en 25 Romeinse sporen herkend. Ten eerste werd in proefsleuf 24 een gracht vrijgelegd (PS 24/A/1) waarin een randfragment van een Romeins mortarium (Bavay) gevonden. Parallel hieraan werd een brede bruine strook (**figuur 37**) vrijgelegd die eveneens in proefsleuf 25 (PS25/A/2) zichtbaar is. In proefsleuf 24 heeft het spoor een afsplitsing (?) (PS24/A/11-12). In de vulling werden talrijke fragmenten Romeinse dakpannen, natuursteen (Doornikse kalksteen, ijzerzandsteen, zandsteen, witte kalksteen), een fragment muurpleisterwerk en een

wandscherf van een mortarium (Bavay) (PS24/A/10) verzameld. In de ploeglaag werd in deze zone nog een rand van een mortarium (inventarisnummer 177) (Bavay) gevonden (**figuur 36**).

Figuur 36. Vondsten uit Romeinse zone: 1. Mortarium uit ploeglaag; 2. Mortarium uit gracht; 3. Muurpleisterwerk.

In deze zone werd opvallend veel Romeins bouw materiaal gevonden. We vermoeden dan ook dat dit de zone is waar de prospectievondsten werden gedaan door M. Rogge. De aanwezigheid van Romeins pleisterwerk, bouwpuin en aardewerk kunnen wijzen op de aanwezigheid van een “villa” of steenbouw. Voorlopig werden geen kijkvensters gemaakt, noch werd er verdiept, om zo weinig mogelijk te verstoren. Een vervolgonderzoek in deze zone is zeker aangewezen en zal moeten uitwijzen of hier inderdaad een Romeinse steenbouw werd aangesneden.

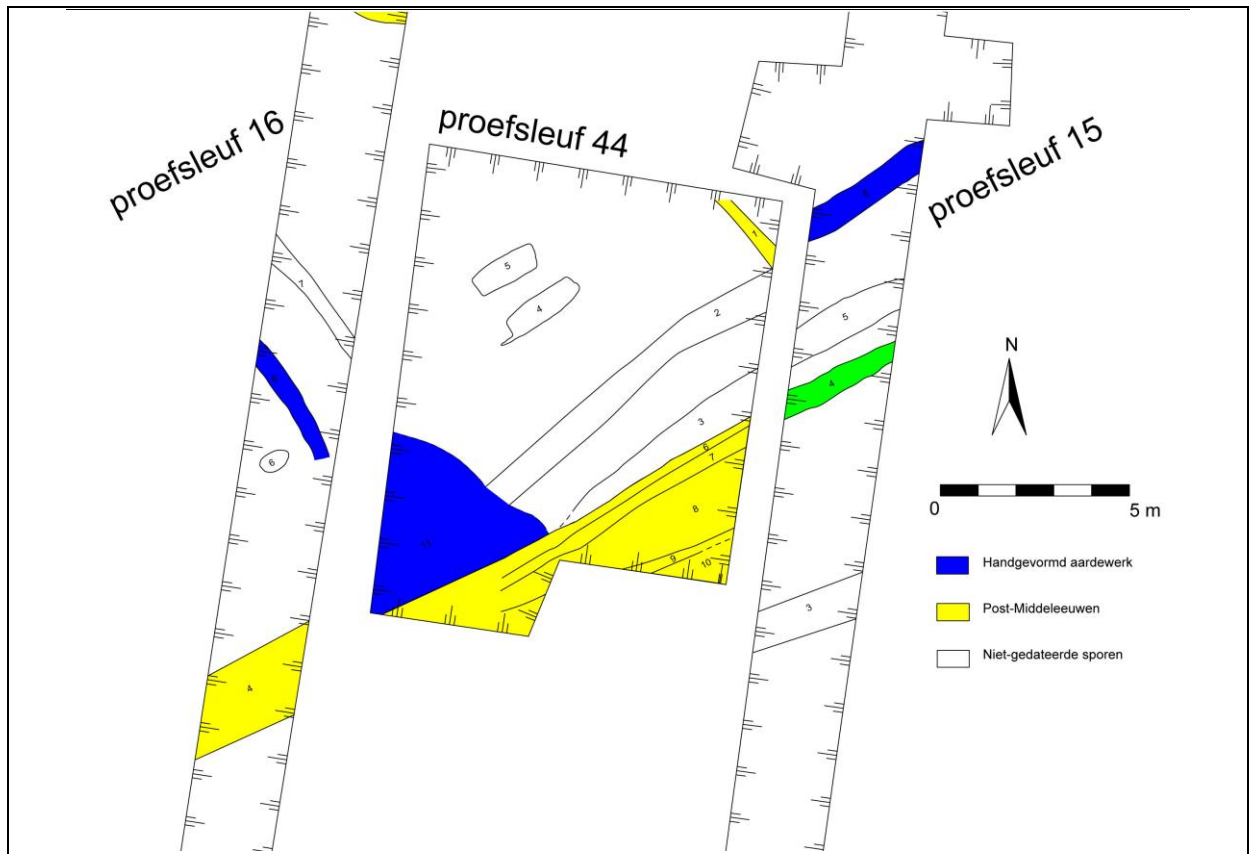
Figuur 37. Romeinse zone in proefsleuf 25.

Het is mogelijk dat deze zone zich verder uitbreidt naar het zuiden, namelijk in de proefsleuven 2 en 3. In proefsleuf 2 werd een dense concentratie ijzerzandstenen aangetroffen (PS2/A/9) en in proefsleuf 3 werd een groot spoor (PS3/A/12) aangesneden met een Romeinse *tegula*, verschillende fragmenten zandsteen en een scherp handgevormd aardewerk.

3.2.3.2 Grachten

Ten noordwesten van de zone werden twee grachten (PS11/A/11(kruik)amfoor - PS9/A/5 en PS5/A/2) aangesneden met Romeins aardewerk. In de eerste gracht werd een fragment van een (kruik)amfoor en fijne waar (*commune fine sombre*) gevonden, in de tweede een fragment Zuid-Gallische *terra sigillata* van een bordtype. Vermoedelijk staan deze grachten ook in relatie met de mogelijke villa.

3.2.3.3 Brandrestengraven

Figuur 38. Kijkvenster proefsleuf 44: 4 en 5 zijn brandrestengraven.

Figuur 39. Zicht op proefsleuf 44 (kijkvenster).

Figuur 40. Zicht op de brandrestengraven in proefsleuf 44 (kijkvenster).

In proefsleuf 44 (kijkvenster) werden twee brandrestengraven vrijgelegd. Het gaat om twee rechthoeken van 130 op 66 cm en 120 op 70 cm. De graven zijn noordoost-zuidwest georiënteerd en liggen ongeveer parallel en op 60 cm van elkaar. Opmerkelijk is dat de graven ook parallel liggen met een dubbele gracht, op een afstand van ongeveer 2 m.

3.2.3.4 Geïsoleerde sporen

In zone 2 werd een deel van een groot spoor (kuil?) vrijgelegd (PS29/A/1). De vulling is homogeen grijs. Het vondstmateriaal bestaat hoofdzakelijk uit bouw materiaal: vijf fragmenten van Romeinse *tegulae*, 45 fragmenten van één grote bewerkte Doornikse kalksteen, drie fragmenten witte kalksteen; één fragment ijzerrijke rode zandsteen; twee fragmenten zandsteen en drie fragmenten natuurlijke silex. Daarnaast bevinden zich twee scherven gedraaid reducerend gebakken aardewerk en één scherp handgevormd aardewerk binnen het vondstensemble, alsook een fragment van een maalsteen (?) in conglomeraat.

3.2.4 (Post-)Middeleeuwen

3.2.4.1 Grachten

Verschillende grachten hebben een homogene (donker)grijze tot bruine vulling. De vulling kan ook heterogeen zijn. Deze grachten brachten vooral post-middeleeuws materiaal op. Binnen de laatste groep werden vijf grachten als (zeer) recent herkend (PS2/A/6-7; PS5/A/14; PS6/A/2; PS9/A/10). Bij één van de grachten werd in profiel waargenomen dat deze de oudere ploeglaag oversnijdt (8/A/10) (zie **figuur 6**). In zone 1 zijn grachten PS36/A/10, PS 37/10 en PS 38/A/6 post-middeleeuws.

3.2.4.2 Paalsporen en kuilen

Twee paalsporen (PS 3/A/10-11) en acht kuilen (PS1/A/3, PS 6/A/4, PS 9/A/2, PS 10/A/3, PS 12/A/9, PS 16/A/8) werden als (post-)middeleeuws bestempeld.

3.2.4.3 Vondsten

Vermeldenswaardig is de vondst van een geweerkei¹⁹ (10-RUI-RL-179) (figuur 41). Geweerkeien zijn in gebruik tussen het begin van de 17de en het midden van de 19de eeuw.²⁰ Een tweede losse vondst is een figuratieve pijpenkop (figuur 42) uit zone 2.

Figuur 41. Geweerkei.

Figuur 42. Figuratieve pijpenkop.

3.2.5 Wereldoorlog I

Gedurende de laatste dagen van WO I trekt het Duitse kamp zich terug op de Kluisberg om van daar uit de vallei onder vuur te nemen. De geallieerden bevinden zich dan aan de overkant van de Schelde. Tijdens verschillende confrontaties tussen beide vallen verschillende burgerslachtoffers in de dorpen Kluisbergen, Avelgem en Kerkhove²¹. Begin november 1918 steken de geallieerden ten zuiden van Kerkhove de Schelde over, om de vijandelijke troepen verder terug te dringen.²² Tijdens het proefsleuvenonderzoek werden op drie plaatsen (resten van) projectielen uit de Eerste Wereldoorlog aangetroffen (o.a. PS 6/A/12; PS 28/A/profiel 1). Onder de projectielen bevindt zich een Britse 18-pounder projectiel uit 1918²³. Dit type bom was het standaard artilleriestuk van de Britse *Royal Field Artillery* dat gedurende wereldoorlog I op grote schaal werd ingezet²⁴.

¹⁹ Determinatie door J. Sergant (UGent).

²⁰ Seel 1982, 761-769.

²¹ Mondelinge mededeling S. De Cock (Archeologisch Museum Kerkhove-Waarmaarde).

²² De Vos 2003, 167.

²³ Mondelinge mededeling DOVO 29/10/2010.

²⁴ Mondelinge mededeling DOVO 29/10/2010.

Figuur 43. Bomkrater met ontplofte obus (PS 8/A/20).

3.2.6 Niet-gedateerde sporen

3.2.5.1 Brede grachten met verschillende vullingen (PLAAT 3, grachten A-F)

In zone 1 werden vijf brede grachten waargenomen met verschillende vullingen. De centrale vulling(en) bestaat meestal uit een homogene blauwgrijze vulling. Daarrond zitten een of meerdere homogene grijze vullingen. Aan de rand is meestal een mangaan- en roestrijke band zichtbaar. Mogelijk sluit gracht B aan op A. Opmerkelijk is dat deze sporen abrupt worden afgebroken. Van gracht E en F is het voorlopig niet duidelijk of het eveneens om een dergelijk spoor gaat. Grachten C, D en E lopen ongeveer evenwijdig. De datering van de sporen loopt uiteen.

Gracht D bracht een randfragment van een teil aan het licht in grijs lokaal aardewerk (14de eeuw²⁵). Ook Gracht C (grijs aardewerk, randfragment met een dekselgeul) en gracht F (lokaal rood aardewerk) brachten middeleeuws aardewerk aan het licht. Gracht B daarentegen leverde Romeins materiaal (twee *tegulae*-fragmenten en een scherf *commune fine sombre*) op en twee scherven handgevormd aardewerk. Uit gracht A werd zowel Romeins (reducerend gebakken gedraaid, *imbrex*-fragment), middeleeuws (lokaal rood beschilderd) als post-middeleeuws aardewerk (faïence) verzameld. Gracht E leverde post-middeleeuws aardewerk op (lokaal rood en grijs aardewerk).

Gracht B leverde uitsluitend Romeins aardewerk op en heeft ook een andere oriëntatie dan de overige grachten. Grachten E en F zijn aan de hand van het materiaal in de post-Middeleeuwen te dateren. Grachten C en D zijn dan vermoedelijk eerder middeleeuws. Voor gracht A kan voorlopig geen datering worden gegeven. Tussen gracht A en B werden in proefsleuf 7 enkele karrensporen (?) waargenomen, parallel met de grachten. Tot nu toe werden nog geen coupes genomen op de sporen. Eventueel zijn een aantal grachten onderdeel van wegtracés.

3.2.5.2 Kuilen

Eén kuil (PS9/A/22) met een homogene bruine vulling, zichtbaar in de tertiaire ondergrond, leverde voorlopig geen vondsten op.

²⁵ De Groote 2008.

4. CONCLUSIE

Het proefsleuvenonderzoek weerspiegelt een terrein waar zich plaatselijk op de lager gelegen zones een colluvium heeft afgezet. Het colluvium bevat verspoelde vondsten, het gaat hoofdzakelijk om handgevormd aardewerk en silex. Op de hoger gelegen zones dagzoomt naast zandleem en leem ook tertiair substraat. Zowel in het colluvium als in de zandleem en het tertiair substraat tekenen zich sporen af. Het proefsleuvenonderzoek bracht verschillende concentraties van sporen en vondsten aan het licht uit meerdere periodes.

Tot de oudste vondsten behoren verschillende fragmenten bewerkte silex, hoofdzakelijk afkomstig uit het colluvium. De vondsten leverden voorlopig geen uniforme datering op. Ze duiden op de aanwezigheid van één of meerdere **steentijdoccupaties** op of in de onmiddellijke omgeving van het terrein. Misschien werden sites afgedekt door dit colluvium. We vermelden dat er ook aan de overzijde van de Schelde in Avelgem (Kerkhove-Waarmaarde) steentijdvondsten werden gedaan. Dit betekent dat er vermoedelijk steentijdsites op de droge zandleemruggen aan beide zijdes van de Schelde waren ingeplant. Het colluvium op Ruien - *Rosalinde* kan voor een goede bewaring gezorgd hebben voor dit soort sites.

Uit verschillende sporen werd handgevormd aardewerk verzameld, dat voornamelijk te dateren valt in de **IJzertijd (tot eventueel de Vroeg-Romeinse periode)**. Het gaat om (dubbele) grachten, greppels, kuilen en paalsporen. Er werden verschillende concentraties vrijgelegd verspreid over het terrein. Voorlopig konden nog geen gebouwplattegronden worden herkend. Verschillende andere sporen die geen vondstmateriaal opleverden kunnen op basis van hun vulling ook tot deze groep gerekend worden. Vermoedelijk zullen er tussen de concentraties sporen uit zone 1 en zone 2 bij verder onderzoek relaties kunnen gelegd worden. De vondst van sporen uit de IJzertijd is interessant omdat er in de regio weinig gegevens voorhanden zijn voor de periode, met uitzondering van Avelgem (Kerkhove-Waarmaarde). Ook interessant is de relatie van de IJzertijdsporen met de reeds gekende sites en vondsten op en rond de Kluisberg.

Voor de **Romeinse periode** werd mogelijk de rand van een Romeinse villa aangesneden. Dit komt vermoedelijk overeen met de plaats van de prospectievondsten van Romeins bouw- en schervenmateriaal door M. Rogge. Daarnaast werden nog enkele geïsoleerde Romeinse sporen herkend, namelijk twee grachten, twee brandrestengraven en een aantal kuilen. Opmerkelijk is dat de brandrestengraven parallel liggen aan een gracht met handgevormd aardewerk wat eerder kan pleiten voor een protohistorische datering van de graven. De Romeinse vondsten passen in het beeld van een regio die bezaaid is met Romeinse sites geschetst in hoofdstuk 2.3. De aard van de site hier is voorlopig nog niet duidelijk. De aanwezigheid van pleisterwerk en Romeins constructiemateriaal kunnen wijzen op de aanwezigheid van een steenbouw en eventueel villadomein. Hoogstwaarschijnlijk bevindt de kern van de bewoning zich meer naar het (zuid)westen toe.

Een aantal grachten, paalsporen, kuilen en losse vondsten werden toegewezen aan de **(post-)middeleeuwse periode**. Het gaat om geïsoleerde sporen. Tenslotte werden ook sporen en vondsten van **Wereldoorlog I** onder de vorm van fragmenten artillerie en een bomkrater teruggevonden. Deze vondsten kunnen gekoppeld worden aan historische feiten tijdens de laatste dagen van Wereldoorlog I.

Naast de gedateerde sporen zijn nog een aantal niet-gedateerde sporen op het terrein waargenomen. Te vermelden is een groep brede grachten, die bestaan uit meerdere vullingen. De aard van de sporen (wegtracé, gracht?) is voorlopig ook nog niet duidelijk.

5. ADVIES VOOR VERVOLGONDERZOEK

5.1 Steentijdonderzoek

De talrijke steentijdvondsten die hoofdzakelijk afkomstig zijn uit het colluvium, kunnen wijzen op de aanwezigheid van één of meerdere sites op het terrein of in de omgeving. Het is niet uit te sluiten dat het colluvium prehistorische sites heeft afgedekt. Onder het colluvium heeft zich plaatselijk een podzol gevormd, waaruit kan afgeleid worden dat oudere loopvlakken bewaard kunnen zijn. Daarom is het aangewezen om een systematisch **booronderzoek** (grid van 15 m, raster haaks op de proefsleuven) op het terrein te laten uitvoeren, althans op de zone bestempeld als colluvium en podzol. Ten eerste om eventuele steentijdsites te traceren, ten tweede om een meer gedetailleerde bodemkaart te maken. Voorlopig is er een vrij beknopte reconstructie gebeurd aan de hand van enkele bodemprofielen tijdens het proefsleuvenonderzoek (**PLAAT 2**). Dit booronderzoek kan eventueel leiden tot verder onderzoek.

5.2 Vlakdekkend onderzoek

Verder onderzoek in verschillende zones van zone 1 lijkt noodzakelijk. In het bijzonder de zones rond proefsleuf 44 (kijkvenster) en 39-40-41. Daarnaast dienen verspreid over het terrein nog verschillende sporen gecontroleerd worden omdat dit wegens de slechte weersomstandigheden tijdens het proefsleuvenonderzoek niet mogelijk was. Afhankelijk van het resultaat hiervan kan eventueel ook in die zones een vervolgonderzoek komen.

De relatie tussen de sporenconcentraties en de verschillende grachten onderling die handgevormd aardewerk opleverden dient ook verder onderzocht te worden. Het vervolgonderzoek zal meer informatie moeten opleveren over de datering van de sporen en functie van de grachten (erfstructuren?). Over de aard van de grachten met de verschillende vullingen bestaat nog onduidelijkheid (weg – gracht ?). Een aantal coupes op deze sporen kunnen meer duidelijkheid hierover scheppen.

Ten slotte dient ook in de Romeinse zone een opgraving te gebeuren om eventueel de resten van een Romeinse steenbouw vrij te leggen.

Op het noordoostelijk deel in zone 2, ten oosten van de dubbele gracht 17-18, is verder vlakdekkend onderzoek omwille van een sporenconcentratie aanbevolen. Hetzelfde geldt voor quasi het volledige terrein in het zuidwesten van zone 2.

Tenslotte zal het verdere onderzoek ook meer informatie moeten opleveren over de relatie tussen de sporen op beide zones. Het stuk van het terrein waar nu nog een bos op staat en dat momenteel om veiligheidsredenen niet onderzocht kon worden, moet afhankelijk van de resultaten eventueel ook onderzocht worden.

6. BIBLIOGRAFIE

- Bauters L. et al., 1997: Een aardgasleiding, 65 km archeologische informatie, *Monumentenzorg en Cultuurpatrimonium. Jaarverslag van de provincie Oost-Vlaanderen* 1996, 103-167.
- Crombé Ph., 1986: Een prehistorisch site te Kerkhove (Mesolithicum – Neolithicum), *Westvlaamse Archaeologica* 2/1, 3-39.
- Crombé, Ph. & Cauwe N., 2001: The Mesolithic. In: Cauwe N., Hauzeur A. & Van Berg P.-L.(eds.) *Prehistory in Belgium. Anthropologie et préhistoire*, Société royale belge d'anthropologie et de préhistoire 49-62.
- De Boe G. 1972: Tumuli te Kluisbergen, *Archeologie* 2, 98.
- De Cock S. 1988: Onderzoek van een Gallo-Romeinse villa te Tiegem (gem. Anzegem), *Westvlaamse Archaeologica*, 4/3, 76-83.
- De Cock, S. 1996: Van archeologische site tot openluchtmuseum. De Gallo-Romeinse baanpost en Merovingische nederzetting van Kerkhove, ca. midden 1e eeuw – late Middeleeuwen. In: Van Roeyen, J.P., *Uit Vlaamse bodem. 10 archeologische verhalen*. Tentoonstelling, Sint-Niklaas, 89-102.
- De Cock S., Heim J., Huysmans L., Van Maercke-Gottigny M.C., Rogge M., Vynckier J. 1996: Multidisciplinaire onderzoeksresultaten uit de "Haven"komstructuur van de Gallo-Romeinse Baanpost te Kerkhove (gem. Avelgem), *Westvlaamse Archaeologica*, 12, 33-73.
- De Groot K. 2008: *Middeleeuws aardewerk in Vlaanderen. Techniek, typologie, chronologie en evolutie van het gebruiksgoed in de regio Oudenaarde in de volle en late middeleeuwen (10de-16de eeuw)*, Relicta Monografieën. Archeologie, Monumenten- en Landschapsonderzoek in Vlaanderen 1, Brussel.
- De Laet S.J. & Roosens H., 1951: Opgraving van een bronstijdgrafheuvel op de Kluisberg (Gem. Ruien, Prov. Oost-Vlaanderen), *Cultureel Jaarboek voor de Provincie Oost-Vlaanderen*, 1951, tweede band, 45-59.
- De Mulder G. 1991: De Brons- en IJzertijd in Zuid-Oost-Vlaanderen. In: Archeologische Kroniek van Zuid-Oost-Vlaanderen. Bijdragen, II, overdruk uit: *Zottegems Genootschap voor Geschiedenis en Oudheidkunde. Handelingen*, V, 255-263.
- De Mulder G. 1994: Aspects of the funeral ritual in the late bronze age and the early iron age in the Western part of the Flemish region, *Helinium*, 1994, XXXIV/1.
- Deru X. 2009: Cadres géographiques du territoire des Nerviens, *Revue du Nord - Archéologie de la Picardie et du Nord de la France*, tome 91 – nr. 383, 181-202.
- De Vos L. 2003: *De Eerste Wereldoorlog*, Davidsfonds/Leuven.
- In 't Ven I. & De Clercq W., 2005: *Een lijn door het landschap. Archeologie en het vTn-project 1997-1998. Deel I*, Archeologie in Vlaanderen Monografie 5, Brussel.
- Janssens D. 1984: *Een Romeinse villa te Heestert*. Archeologische en Historische Monografieën van Zuid-West-Vlaanderen, Kortrijk.

Klinkenborg, S., Deschietter, J. & De Wandel, T. 2007: *Archeologisch onderzoek Melden - Berchemweg 16 tot 27 april 2007*, onuitgegeven rapport.

Lauwers P., 1990: Outrijve-Bossuit, *Archeologische Inventaris Vlaanderen*, band XIII, Gent.

Rogge M. 1972: De Gallo-Romeinse tumuli van Calmont, Gemeente Kluisbergen (Oost-Vlaanderen), *Annalen van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Ronse en het Tenement van Inde* 21, 109-135.

Rogge, M. & Van Doorselaer A. 1981: Kerkhove (W-Vl.), *Archeologie* 1981/2, 94.

Rogge, M., & A. Van Doorselaer 1983: Kerkhove (W-Vl.), *Archeologie* 1983/2, 88-89.

Seel, W., 1982: Der Flintenstein. Ein Historisches Rüstungsgut, *Damals* 9, 761-769.

Vandecatsye, S. & De Clercq, S. 2008: *Archeologie op het gasleidingstracé Brakel-Haaltert (2008)*, onuitgegeven rapport.

Van Doorselaer A. 2000: *Gallo-Romeinse villa*, Kortrijk.

Van Doorselaer A. & De Cock S. 2005: 1974-2004 = 30 jaar archeologie in West-Vlaanderen 30 jaar V.O.B.O.W., *West-Vlaamse Archaeologica* 19-20, 2003-2004.

7. BIJLAGEN

1. Lijsten:

- Algemene gegevensfiche
- Overzichtsfoto's
- Spoorlijst
- Vondstenlijst
- Profiellijst